

نظر منتقدان مشهدی فیلم و سینما درباره شرایطی که جریان نقد در مشهد را از سال های اوج خود دور کرده است

پاتوق‌های نقد فیلم به سینما برگردد

الهام ظریفیان

گزارش روز

تاریخ پیدایش نقد فیلم را می‌توان با زمان نمایش اولین فیلم‌های سینمایی هم‌زمان دانست. در ایران نیز نقد همواره جز جدایی‌ناپذیر جریان نمایش فیلم بوده‌و‌شوروحالی‌به‌اکران فیلم‌های‌ماداده‌است. جریان نقد فیلم در مشهد نیز دوره‌های مختلف اوج و فرود را گذرانده است که ماحصل آن‌ها تربیت و پرورش منتقدان بزرگی است که نام خیلی‌شان را می‌توانیم در نشریات تخصصی سینمایی کشور ببینیم. بسیاری از آن‌ها نیز مانند فریدون جیرانی خود به جرگه فیلم‌سازان پیوستند و فیلم‌های مهمی را در تاریخ سینمای ایران ثبت کردند. با این حال چندسالی است که کمتر ردپایی از آن نقدهای فنی و تأثیرگذار در مطبوعات و رسانه‌های مشهد شاهد هستیم. اینکه جریان نقد فیلم و سینما در مشهد چه روندی را طی کرده‌است و اکنون در چه شرایطی به سر می‌برد، موضوعی است که مادر این گزارش آن‌را بررسی کرده‌ایم و از سه منتقد شناخته‌شده مشهدی خواسته‌ایم در این باره تحلیل خود را ارائه دهند.



حرفه‌ای خارج شده‌اند و برای فیلم مانند یک تیزر تبلیغاتی عمل می‌کنند. حاصل چنین اتفاقی به‌وجود آمدن مخاطبانی با سطح سلیقه و توقع پایین است. قائلان با بیان اینکه جریان نقد سینما همچنان متکی به نسل قدیمی است، می‌گویند: این درحالی است که هیچ نگاه جدیدی به این نسل وارد نشده است. اگر بخواهیم اسم چند منتقد سینمایی را بیاوریم، ناخودآگاه همان اسم‌های قدیمی مجله فیلم... و به جذاب می‌رسد. منتقدانی از نسل جدید که بتوانند فیلم‌را تحلیل کنند، پرورش نداده‌ایم. از آن طرف، نسل قدیمی همچنان دارد با سبک و سیاق خود فیلم‌ها را نقد می‌کند. این برای بخشی از مخاطب امروز دیگر جذاب نیست، چون زبان او متعلق به گذشته است و خود را در این حوزه به‌روزرسانی نکرده است. او با اشاره به گسستی که در این حوزه اتفاق افتاده است، ادامه می‌دهد: از سوی دیگر نسل جدیدی که وارد رسانه‌های جدید شده‌است از حیث علم نقد

و تحلیل فاصله زیادی با استانداردها دارد. این نسل بر اساس دانش و سلیقه شخصی خود درباره یک فیلم اظهار نظر می‌کند. این سردرگمی جریان نقد در شهر مشهد پررنگ‌تر است. این اتفاق را زمانی مشاهده می‌کنیم که جشنواره فیلم فجر در مشهد هم‌زمان با تهران برگزار و جلسات نقد تشکیل می‌شود. استقبال کم‌مخاطبان از این جلسات و کیفیت نقدهایی که در آن‌ها ارائه می‌شود، نشان می‌دهد که هنوز خیلی کار داریم و نباید خودمان را به جلسات نقد سالی یک بار جشنواره فجر قانع کنیم.و

می‌گویند: آنچه اکنون بر پرده سینماهای ما بینیم و مورد استقبال عموم قرار می‌گیرد، حاصل همان نقدهای فضای مجازی نسل جدید است که یا هیچ نشانی از فنون سینمایی ندارد و پر از ایراد است، یا فیلمی است که اصلاً به نقد منتقد توجه نمی‌کند. زمانی نقد منتقد روی عوامل سازنده فیلم تأثیر می‌گذاشت و نگاه و عملکرد نویسنده و کارگردان را عوض می‌کرد. او تأکید می‌کند: برنامه‌ریزی مسئولان فرهنگی برای ایجاد بسترهایی برای نمایش فیلم، تشکیل جلسات نقد و بررسی و انتشار و دیده شدن نقدها و رقابت موجب می‌شود خروجی سینمای ایران، فیلم‌هایی با کیفیت بالاتر باشد.

بخش نقد فیلم به جشنواره‌ها اضافه شود

در دهه ۷۰ خانه فیلم مشهد یکی از پرشورترین پاتوق‌های نقد فیلم را در مشهد برگزار می‌کرد، جلساتی که روزهای جمعه برگزار می‌شد و استقبال از آن‌ها آن قدر زیاد بود که به سینما قدس و بعد هم به سینما آفریقا منتقل شد. افرادی مانند بهرام بیضایی، مسعود کیمیایی، ابراهیم حاتمی‌کیا، مرحوم امیر قویدل، مجید مجیدی و خیلی

از کارگردانان صاحب‌نام دیگر در این نشست‌ها شرکت می‌کردند تا فیلمشان را منتقدان مشهدی تحلیل و بررسی کنند. محمدهادی عرفانیان با یادآوری این جلسات می‌گوید: همه مصادیقی را که باعث رونق نقد در مشهد می‌شدند از دست داده‌ایم. باید دوباره بتوانیم آن محافل را با ویژگی‌های سینمایی مؤلف به‌وجود بیاوریم. باید بتوانیم بخش‌های غیردولتی یا خصوصی‌ها را کهغدغه اجتماعی دارند، وارد کنیم. اگر می‌خواهیم جریان نقد در مشهد به سامان برسد، باید اهالی سینما منتق و متحد شوند و دوباره به متن و مؤلفه‌های اصلی سینما برگردند.

او می‌گوید: تا یک دهه پیش سینماگران برای عکس یادگاری گرفتن به مشهد نمی‌آمدند، می‌دانستند به مشهد می‌آیند، قرار است در حضور منتقدان از فیلم خود دفاع کنند. الان به جایی رسیده‌ایم که نقد در بخش‌های فرهنگ و هنر رسانه‌هایمان خالی است و این بخش محدود شده‌است به معرفی فیلم‌ها و عوامل

آن‌ها. اگر قرار باشد دوباره افراد اهل مطالعه و تفکر و دارای قلم پویا وارد میدان شوند، سازمان‌هایی مانند خانه هنرمندان شهرداری، حوزه هنری، اداره کل فرهنگ و ارشاد اسلامی و دیگر

سازمان‌های فرهنگی باید برای آن برنامه‌ریزی کنند. همچنین باید در جشنواره‌ها، بخش نقد و تحلیل محتوا دارای رتبه باشد و ارزش گذاری شود. او می‌گوید: فرصتی مانند جشنواره فجر در مشهد برگزار می‌شود، ولی می‌بینیم که جلسات نقد و بررسی محدود

به زمان جشنواره محدود می‌شود، در حالی که بسیاری از فیلم‌های جشنواره بعداً به اکران عمومی در می‌آیند و چند ماه در اکران می‌مانند که فرصت خوبی است که نشست‌های نقد و بررسی آن تشکیل شود. این به پویایی ذهن کمک می‌کند، چون باعث افزایش میزان مطالعه می‌شود.

لزوم احیای پاتوق‌های نقد فیلم مشهد

اگر ساختار فیلم‌را به یک سه‌ضلعی تشبیه کنیم و دو ضلع آن را کارگردان و تماشاگر بنامیم، قطعاً ضلع سوم را باید به منتقد اختصاص بدهیم. در واقع منتقد حلقه وصل بین کارگردان و تماشاگر است که می‌تواند به تماشاگر برای درک بهتر فیلم کمک کند. این همان بخشی است که با گسترش فضای مجازی روبه انزوا رفته است. علی مقدسی، منتقد صاحب‌نام دیگری است که دلیل فاصله گرفتن جریان نقد فیلم مشهد را از دوران اوج خود، مجازی شدن هرچه‌بیشتر جریان نقد می‌داند و می‌گوید: اکنون بیشتر جلسات نقد به فضای مجازی منتقل شده‌اند. حتی صاحبان سینما یعنی کسانی که می‌توانند بستر برگزاری جلسات نقد فیلم را فراهم کنند هم بیشتر به سمت جاذبه‌های کاذب



نمایش فیلم‌رفته‌اند و به‌جای برگزاری نشست‌های نقد و بررسی، برای فیلم افتتاحیه برگزار می‌کنند، یعنی از کارگردان و چند بازیگر مطرح فیلم دعوت می‌کنند که مردم برای گرفتن عکس یادگاری با آن‌ها هجوم بیاورند. او اضافه می‌کند: از طرفی سازمان‌هایی که زمانی متولی برگزاری جلسات نقد فیلم بودند، تمایلی به ورود به این عرصه ندارند و خود را مکلف نمی‌دانند که این خلأ را پر کنند، چون احساس نیاز نمی‌کنند. وقتی این خلأ وجود داشته باشد، پرورش منتقد هم کاملاً به حاشیه می‌رود.

او می‌گوید: این خلأ باعث می‌شود روند ساخت فیلم دچار آسیب شود. کارگردان احساس می‌کند بدون اینکه فیلمش نقد شود می‌تواند فیلم بعدی‌اش را بسازد. موضوع این است که متولیان امر در این زمینه احساس نیاز نمی‌کنند. این وضعیت از سوی دیگر باعث می‌شود سطح سلیقه مخاطبان و توقع آن‌ها از کیفیت فیلم پایین بیاید. وقتی منتقدی وجود نداشته باشد، تماشاگر بعد از دیدن فیلم به اینترنت

مراجعه می‌کند و سعی می‌کند پاسخ سؤالاتش را از نقدهای موجود در اینترنت پیدا کند. درحالی‌که بسیاری از آن‌ها نقدهای فنی و کامل و جامعی نیستند، بنابراین سطح سلیقه مخاطب به شدت تحت تأثیر قرار می‌گیرد، یعنی اگر فیلمی نمایش داده شود و جلسات نقد اصولی آن برگزار شود، هم تماشاگر بهره می‌برد و هم کارگردان و عوامل فیلم. در اینترنت هر کسی می‌تواند نقد خودش را بدون هیچ نظارت اصولی و حرفه‌ای منتشر کند. تماشاگری که به دنبال پاسخ سؤالاتش می‌گردد، این نقد را می‌خواند و فکر می‌کند نقد فیلم و فیلم خوب همین است و سطح سلیقه‌اش پایین می‌آید. این در درازمدت به سینما آسیب می‌زند.

با این‌حال او فیلم‌های کوتاه را دارای شرایط بهتری می‌داند و می‌گوید: مشهد هنوز در حوزه نقد فیلم کوتاه فعال است. مراکز آموزشی و انجمن سینمای جوانان مشهد هر هفته جلسات نمایش و نقد فیلم کوتاه را برگزار می‌کنند. پیشنهاد مشخص او نیز احیای دوباره خانه فیلم مشهد است، منتها با استفاده از تجربه‌های جدیدی که به دست آورده‌ایم. او توضیح می‌دهد: یعنی نمایش فیلم با حضور کارگردان و عوامل و منتقدانی که به صورت صحیح و با چارچوب‌های حرفه‌ای فیلم را مورد نقد قرار می‌دهند. آن شوروحالی که در چنین شرایطی ایجاد می‌شود کاملاً با چیزی که در فضای مجازی وجود دارد متفاوت است. نقدهای موجود در فضای مجازی نمی‌تواند خلأ نقدهای حضوری را برطرف کند؛ چون سینما بهترین محل برای نقد و تبادل تجربیات عوامل فیلم است، بنابراین باید این جریان را دوباره به خود سینما برگردانیم و صاحبان سینماها نیز باید از این جریان استقبال و حمایت کنند، چون ایجادشور و هیجان در تماشاگران در نهایت منجر به پرشدن سئانس‌های بعدی می‌شود.



اطلاع‌رسانی از جشنواره رضوی بی‌اطلاع بودم و امسال برای اولین بار با این جشنواره و اهداف و رویکردهای آن آشنا شدم.

چارسوق هنر

روایت «فراری» به دهه ۷۰ رسید



تهیه‌کننده سریال «فراری» با اشاره به چالش‌های ساخت یک سریال تاریخی، از رسیدن فرایند تصویربرداری این مجموعه به بخشی از قصه خبر داد. ۱۰میرمهدی پوروزری درباره این مجموعه که این روزها در حال ساخت است به مهر گفت: تا حالا بیش از پانصد دقیقه از این سریال تصویربرداری شده‌است و بخش شمال این مجموعه به پایان رسیده‌است. وی ادامه داد: اکنون در اطراف تهران در حال تصویربرداری هستیم، چون بخشی از این مجموعه به دهه ۷۰ می‌پردازد و این بخش بسیار کار سختی است، هم در لوکیشن‌ها و هم در طراحی فضا و لباس و...، اما کارگردان به شکل حرفه‌ای کار را پیش می‌برد. این تهیه‌کننده در ادامه درباره سریال بیان کرد: این مجموعه یک کار قهرمانانه نوجوان محور است. بخشی از سریال درباره ورزش کشتی است و ما داریم ۱۰ روز بسیار سخت و سنگین از مبارزه‌های کشتی را تولید می‌کنیم.

ساخت سریال «بازپرس» در سکوت خبری



ساخت سریال «بازپرس» به کارگردانی احمد معطسی که از مهرماه ۱۴۰۱ در تهران آغاز شده‌است، به دلیل آنچه از سوی تلویزیون «روایت موضوعی حساس» اعلام شده است، در سکوت خبری ادامه دارد. به گزارش

صبا، نشان‌بصری سریال «بازپرس» توسط محمدروح‌الامین طراحی شده است و به زودی از شبکه یک سیما پخش خواهد شد. «بازپرس» را حسین تراب‌نژاد براساس پژوهش دوساله در پرونده‌های واقعی نوشته است. «بازپرس» در گروه فیلم و سریال شبکه یک با مشارکت مرکز رسانه‌ای قوه قضاییه تولید شده و مجری طرح آن مؤسسه فرهنگی هنری «وصف صبا» است.

انتشار آلبوم جدید فریدون آسرای



«آخرین سلام» عنوان آلبوم جدید فریدون آسرای است که پس از ۹ سال روانه بازار موسیقی کشور می‌شود. این خواننده پس از انتشار آلبوم «اولین سلام» به عنوان نخستین آلبوم رسمی خود، آلبوم معروف و پرفروش خود یعنی «عریبه» را در سال ۱۳۸۲ منتشر کرد و این آلبوم با ترانه معروف «آهای خوشگل عاشق» یکی از پرفروش‌ترین آثار موسیقی پاپ بعد از انقلاب شد و باعث شد فریدون آسرای به شهرت برسد و کنسرت‌های زیادی را روی صحنه ببرد. حالا آسرای معتقد است که آلبوم جدیدش، آخرین فعالیت او در قالب آلبوم خواهد بود و نام «آخرین سلام» را برای اثر جدیدش انتخاب کرده است. «آخرین سلام» با ۹ قطعه و با موسیقی مجتبی مصری تهیه و تولید شده است و عاشقانه‌هایی از جنس آثار همیشگی آسرای را در بر می‌گیرد.

ایستگاه خبر

تدارک «صبا» برای تابستان ۱۴۰۲



مرکز پویانمایی صبا با برنامه‌های جدید و متنوع به استقبال تابستان ۱۴۰۲ می‌رود. این مرکز با فرارسیدن فصل تابستان و آغاز اوقات فراغت کودکان و نوجوانان برنامه‌های متنوعی را تدارک دیده که به زودی از شبکه‌های سیما روی آنتن خواهند رفت. فصل جدید «شکرستان» که قصه‌های آن برگرفته از فرهنگ، آداب و رسوم و ظرفیت‌های هنر ایرانی است در سیزده قسمت شانزده دقیقه‌ای تهیه و تولید شده است. «شکرستان» از قدیمی‌ترین و پرتیر دارترین انیمیشن‌های ایرانی است که تاکنون حدود ۳۵۰ قسمت از آن تولید و پخش شده است. مجموعه جدیدی که تابستان امسال روی آنتن می‌رود، «قلعه ماهیان» است. این مجموعه در سیزده قسمت شانزده دقیقه‌ای برای مخاطبان کودک و نوجوان تهیه و تولید شده است. مجموعه جذاب «موزه» در سیزده قسمت هجده دقیقه‌ای از دیگر تولیدات مرکز پویانمایی صبا برای مخاطبان کودک است.

این انیمیشن تاریخیچه آثار هنری ایرانی را به تصویر می‌کشد و هدف از ساخت این مجموعه آشنا ساختن کودکان با تاریخچه آثار هنری، شناخت هویت‌های تمدنی، اجتماعی و فرهنگی است. «مثل‌نامه» مجموعه‌ای ویژه کودکان است که در بیست و پنج قسمت سیزده دقیقه‌ای با رویکرد بازگویی و مرور ضرب‌المثل‌های قدیمی ایرانی تهیه و تولید شده است و در هر قسمت یک ضرب‌المثل را در قالب داستانی شیرین روایت می‌کند.

سری جدید مجموعه «پند پارسی» مخصوص کودک و نوجوان در سی قسمت ده دقیقه‌ای تهیه و تولید شده است. در این مجموعه تلاش شده است با به کارگیری گنجینه‌های ادبی بزرگانی چون سعدی و مولانا از حکایات برخی ملل مختلف نیز به شیوه نوین بهره گرفته شود. فصل جدید «جعبه جورواجور» در بیست و شش قسمت ده دقیقه‌ای برای مخاطب خردسال تهیه و تولید شده است.